

O‘ZBEK TILSHUNOSLIGIDA ZONIMLARNING O‘RGANILISHI

1. Esonova Muxtasarxon Doniyor qizi

FarDU, Lingvistika (ingliz tili) yo‘nalishi 1-kurs magistranti

E-mail: esonovamuxtasarxon3@gmail.com +998930471309

2. Maxmudova Nargiza Ravshanovna

FarDU, f.f.f.d. (PhD), ingliz filologiyasi kafedrasida katta o‘qituvchisi

E-mail: nr.mahmudova@pf.fdu.uz +998904076505

Annotatsiya. Ushbu maqolada tilshunoslikning “Onomastika” bo‘limi va uning katta ichki bo‘limlaridan biri zoonimlar haqida batafsil ma’lumot beriladi hamda soha rivojiga sezilarli hissa qo‘shgan bir qator tilshunoslari, jumladan, M.Shripova, B.Abdushukurov, L.Sindarov, D.Tosheva va M.Mahmudovalarning ilmiy izlanishlari tahlil qilinadi. Shuningdek, zoonimlarning biologik va lingvistik klassifikatsiyasidagi tafovutlar haqida bahs yuritiladi.

Kalit so‘zlar: Onomastika, zoonim, ornotonim, yovvoyi, paremiologiya, etnolingvistika, komponent, semantik, pragmatik, lingvopoetika.

Аннотация. В данной статье приведены подробные сведения о кафедре языкознания и зоонимии «Ономастика», одном из ее основных внутренних отделов, а также о ряде лингвистов, внесших значительный вклад в развитие области, в том числе М. Шриповой, Б. Абдушукурове, Л. Синдарова, Д. Тошевой и М. Махмудовой анализируются исследования. Обсуждаются также различия биологической и лингвистической классификации зоонимов.

Ключевые слова: ономастика, зооним, орноним, дикий, паремиология, этнолингвистика, компонент, семантический, прагматический, лингвопоэтика.

Abstract. This article provides detailed information about the "Onomastics" department of linguistics and zoonyms, one of its major internal departments, as well as a number of linguists who made a significant contribution to the development of the field, including M. Shripova, B. Abdushukurov, L. Sindarov, D. Tosheva and M. Mahmudova's researches are analyzed. Differences in biological and linguistic classification of zoonyms are also discussed.

Key words: Onomastics, zoonym, ornotonym, wild, paremiology, ethnolinguistics, component, semantic, pragmatic, linguopoetics.

KIRISH

Insoniyat yaralibdiki, o‘zini o‘rab turgan olamni, atrof-muhitni kashf qilishga, u haqida bilimlarga ega bo‘lishga uzluksiz harakat qilib kelmoqda. Bugungi kunga qadar inson ongi va

tafakkuri tufayli tubsiz dengizlar, kimsasiz orollardan tortib mislsiz koinotga qadar qadam qo‘yildi, cheksiz bilimlar egallandi va ularga turfa xil nomlar qo‘yildi. Ma’lumki, odamlarni, o‘rin-joy yoki hayvonlarni bir-biridan farqlash maqsadida qo‘yilgan nomlar keyinchalik tilshunoslikning katta bir bo‘limi- onomastika(yunoncha-“nom qo‘yish san’ati”)ga asos soldi. Bu termin tildagi barcha atoqli otlar yig‘indisi yokida atoqli otlar, ularning shakllanishi va lisoniy xususiyatlarini o‘rganuvchi tilshunoslik sohasi ma’nosida qo‘llaniladi va u ba’zi manbalarda “nomshunoslik” deb ham yuritiladi. Onomastika fanining asosiy vazifalari tildagi mavjud barcha atoqli otlarni aniqlash, ularning kelib chiqishi, tarixiy o‘zgarishi va o‘ziga xos xususiyatlarini mavjud tizimlar asosida o‘rganishdan iborat.

XX asrning ikkinchi yarmida yurtimizda tilshunoslikning fonetika, fonologiya, marfologiya, uslubshunoslik kabi yo‘nalishlari qatorida o‘zbek onomastikasi ham vujudga kelib rivojlana boshladi. Qator olimlarning ushbu fan doirasidagi ilmiy izlanishlari va o‘tkazilgan tadqiqotlar natijasida “Onomastika” fani quyidagi bo‘limlarga ajralgan:

antroponim – kishilarning atoqli nomlari (ismlari, familiyalari, ota ismlari, laqablari, taxalluslari);

toponim – geografik obyektlarning atoqli nomlari (davlatlar, shaharlar, viloyat, qishloqlar...);

teonimiya – turli diniy tasavvurlar bo‘yicha xudolar, ma’budlar, diniy-afsonaviy shaxs va mavjudotlarning nomlari;

zoonim – hayvonlarga qo‘yiladigan (shartli) atoqli nomlar, laqablar;

kosmonim - fazoviy bo‘shliq hududlari, galaktikalar, burjlar va boshqalarning ilmiy muomalada va xalq orasida tarqatgan nomlari;

astroponim – ayrim osmon jismlari (planeta va yulduzlar) nomlarining majmuyi.

Bundan tashqari, atoqli nomlarning til (lisoniy) xususiyatlarini o‘rganilish

darajasiga qarab onomastika *adabiy va dialektal onomastika, odatdagi (amaliy) va poetik onomastika, zamonaviy va tarixiy onomastika, nazariy va amaliy onomastika* kabi turlarga ham bo‘linadi.¹⁹⁴

MATERIAL VA USULLAR

“Onomastika”ning katta bo‘limlaridan biri bo‘lgan zoonim(hayvon nomlari)lar ustida ham nafaqat yurtimizda balki butun jahon bo‘ylab qator ilmiy tadqiqotlar olib borilgan, maqolalar, ilmiy kitoblar, lug‘atlar, dissertatsiyalar yozilgan va hanuzgacha ko‘plar olimlar izlanishiga, qizg‘in muhokamalarga sabab bo‘lib kelmoqda.

Yurtimizda, xususan turkiy xalqlar orasida zoonimlar tadqiqi chuqur ildizlarga ega va ilmiy izlanishlar olib borgan va soha rivojiga sezilarli hissa qo‘shgan tilshunos olimlar ham talaygina. Ma’lumki, zoonimlarning tadqiq etilish tarixi XI asrda Mahmud Qoshg‘ariy tomonidan yozilgan “Devonu lug‘otit turk” asariga borib taqaladi. Ushbu asar turkiy tillarning qomusiy lug‘ati va turkiy xalqlarning XI asrdagi holatini, o‘sha davrdagi dialektlarni va

¹⁹⁴ Kilichev B. Onomastika. O‘quv qo‘llanma. -Buxoro, 2023. -180b.

leksikasini o‘rganish uchun muhim manba hisoblanadi. Unda turkiy xalqlarning o‘ziga xos so‘zlari, iboralar va madaniy qadriyatlari aks ettirilgan. Lug‘at nafaqat tilshunoslikka oid, balki turkiy xalqlar tarixi va geografiyasi haqida ham qimmatli ma’lumotlarni o‘z ichiga olgan.

"Devoni lug‘otit turk" tilshunoslik fanining rivojlanishida muhim rol o‘ynagan. Asarning asosiy qismi lug‘at bo‘lib, unda 7500 dan ortiq turkiy so‘zlar berilgan. Bundan tashqari, lug‘atda xalq og‘zaki ijodiga oid 300dan ortiq she‘riy parchalar, 291 ta maqol va matal keltirilgan. Bu matnlar tarkibida 200ga yaqin zoonim, jumladan, 100ga yaqin qush nomi uchraydi.¹⁹⁵

Shuni ta’kidlash joizki, uy hayvonlari, xususan, ot turkiy xalqlar hayotida alohida o‘rin egallaydi va muallifning o‘zi otning bir qator turlari va ularga berilgan nomlarni lu’gatda keltirib o‘tgan. Misol uchun yag‘iz at – chovrak ot, yugruk at – poygada g‘olib keladigan ot, iqiloch – sho‘x uchqur ot, ug‘ar at – peshonasida oqi (qashqa) bor ot, o‘kush jilqi – qaysar ot, erik at – yo‘rg‘a ot, ulduq at – taqasiz ot, qir at – saman ot va hokozolar. Otlar nomi hattoki turkiy xalqlar maqollarida o‘z aksini topgan: *alp erig jawritma, iqilaç arqasın jag‘ritma* – "Botirlarni ranjitma va holsizlantirma, uchqur ot orqasini yag‘ir qilma". Bundan tashqari kitobda ko‘p tarqalgan uy hayvonlaridan tortib kishi qadami yetmas joylarda yashovchi noyob yovvoyi hayvonlarning nomlarigacha hamda ular haqida qiziqarli ma’lumotlarni topish mumkin. *Arqar- urg‘ochi tog‘ echkisi, alavan* – timsoh, *azg‘iraq-* kiyik, *yunaq* – eshak, *yag‘an* – fil, *yamlan* – kemiruvchi hayvon, *yilon* – ilon, *yarbuz* – ilonnni o‘ldiradigan bir hayvon turi. Maqol: *Yilon yarbuzdan qochar, qancha borsa yarbuz otru kelur* (Ilon yarbuzdan doim qochadi, qayerga borsa yarbuz uni ta’qib qiladi).

Asarda yana bir qancha zoonim komponentli maqollarni uchratish mumkin:

-*Atan jüki ash bolsa, açqa az körünür* – "Tuyaning yuki oziq-ovqat bo‘lsa ham, och odamga oz ko‘rinadi”;

-*Og‘laq jiliksiz, og‘lan biliksiz* - "Echki bolasida ilik yo‘q, yosh bolada aql yo‘q”;

-*İñän iñräsä, botu bozlar* – "Urg‘ochi tuya ingrasa, erkak tuya bo‘zlaydi (tovush beradi)”;

-*Alp erig jawritma, iqilaç arqasın jag‘ritma* – "Botirlarni ranjitma va holsizlantirma, uchqur ot orqasini yag‘ir qilma”.

NATIJALAR

Hozirgi zamonaviy o‘zbek tilshunosligida zoonimlar tadqiqi masalalari bo‘yicha D.X. Bazarova, B.Abdushukurov, A.J. Omonturdiyev, B.M.Jo‘rayeva, N.R. Mahmudova, M. Sharipova, H.A. Saidova, D.M. Yo‘ldosheva, S.Ch. Jumayeva, G.E. Hakimova, X. Zaripov, N.R. Nishonova, N.Ismatullayev va Sh. Noraliyevlar atroflicha ilmiy izlanishlar olib borgan. Xususan, M.Sharipova o‘zining PhD dissertatsiyasida o‘zbek xalq maqollaridagi chorva nomlarini o‘rgangan va "Qo‘y" birligiga alohida to‘xtalib, uning maqollardagi lingvopoetik va uslubiy xususiyatlarini ochib bergan. U "Qo‘y" birliklari ishtirok etgan 261 ta o‘zbek xalq maqoli hamda ushbu maqollar asosida shakllangan 52 ta semantik guruh aniqlangan. Olim "Qo‘y" nomiga tegishli birliklardan o‘zbek xalq maqollari tarkibida qo‘llanilishiga ko‘ra faol

¹⁹⁵ Sharipova M. Tilshunoslikda zoonimlarning o‘rganilishi//Journal of science-innovative research in Uzbekistan.-2024,aprel.-Volume 2, Issue 4.-B.384-388.

(qo‘y, qo‘chqor, qo‘zi); nofaol (sovliq, to‘qli, shishak, hisori, jaydari); qo‘llanilmagan (barra, tusoq, chori, novchori, panji, mang‘i, chang‘i, marri, qirri, bo‘rdoqi, baqlan, jundas jaydari, qo‘ng‘iroti, arabi, merikos, shirboz, balder qozi, baqlan, tishak, irk, man, vasila, olot zotli, qorako‘l (nav)) leksik birliklar mavjudligi asoslab bergan.¹⁹⁶

M. Sharipova O‘zbek xalq maqollari tarkibidagi “Qo‘y” birliklarini tadqiq etish orqali o‘zbek paremiologiyasi va etnolingvistikasi hamda tilshunoslikning leksikologiya, uslubiyat va lingvopoetika yo‘nalishlari uchun xizmat qiladigan muhim ilmiy-nazariy ma’lumotlar taqdim etgan.

Bundan tashqari, B. Abdushukurov va L. Sindarovlar XI-XIV asrlarda turkiy yozma manbalarda foydalanilgan zoonimlar ustida izlanishgan. Tadqiqot jaroyinida XI — XIV asrlarda Movarounnahr, Dashti Qipchoq va Misr mamlakatlarida yaratilgan yozma yodgorliklar, jumladan Yusuf Xos Hojibning “Qutadg‘u bilig”, Ahmad Yugnakiyning “Hibat ul-haqoyiq”, Mahmud Koshg‘ariyning “Devonu lug‘otit turk”, “Tafsir”, “O‘g‘uznoma”, Sayfi Saroyining “Guliston bit-turkiy”, Qutbning “Xusrav va Shirin”, Mahmud bin Ali as-Sarayining “Nahj ul-farodis”, Xorazmiyning “Muhabbatnoma”, Nosiruddin Rabg‘uziyning “Qissasi Rabg‘uziy” asarlari o‘rganilgan. Ular ayniqsa zoonimlarda vaqt va zamon o‘zgarishi bilan kechgan fonetik va semantik o‘zgarishlarni chuqur tahlil qilishgan.

Misol uchun, *Turkiy ayg‘ir*— “erkak ot” termini O‘rxun-Enasoy va “Oltun yorug‘” yodgorliklarida adg‘ir shaklida qo‘llangan: *Bayirqunin aq adg‘irig‘ udluqin siju urti* — Bayirqudan keltirilgan oq ayg‘irning sonini sindirib qo‘ydi [DTC 1969, 10]. Mahmud Koshg‘ariy “Devon”ida azg‘ir, ayg‘ir fonetik shakllariga duch kelamiz: *qulan quduqqa tüssä, qurbaqa ayg‘ir bolur* [MK 1963, III, 134]. “Tafsir”da azg‘ir shakli keltirilgan: *Fir‘avni azg‘iriul bisini kördi ärsä, daryaqa kirdi* [Taф-сир 1963, 31–37]. Azg‘ir shakli Yusuf Xos Hojibning “Qutadg‘u bilig” asarida hosila ma’nosida “Sirius” yulduzi nomini ham anglatgan [DTC 1969, 14]. K. Novikovaning ta’kidlashicha, ushbu termin ay = “orqa oyoqlarida turmoq, biyaga tashlanmoq” fe’lidan hosil qilingan [ИОЭЛЯ 1979, 83]. E. Sevortyaning fikricha, adg‘ir-azg‘ir-ayg‘ir “qo‘zg‘almoq”, “uyg‘onmoq” (shahvoniy), “qochirmoq” (hayvonlarga xos) ma’nolarini bildiruvchi ad-az-ay= fe’li bilan — qir-g‘ir affiksidan yasalgan [ЭСС 1974, I, 18]. Olimning mazkur mulohazasi, zoonim etimologiyasini yoritishga ancha oydinlik kiritishi mumkin.¹⁹⁷

Ushbu tilshunos olimlar qidimgi turkiy obidalarini o‘rganish natijasida asarlarda keltirilgan zoonimlarni funksional-semantik aspektda tahlil qilib quyidagi guruhlariga bo‘ladi:

- 1) ot va tuyalar nomini ifodalovchi atamalar;
- 2) tuyoqli yovvoyi hayvonlarni anglatuvchi zoonimlar;
- 3) mayda shoxli hayvonlar nomini bildiruvchi atamalar;
- 4) yirik shoxli hayvonlarni ifodalovchi terminlar.

¹⁹⁶ Sharipova M. Chorva nomlari asosida shakllangan o‘zbek xalq maqollarining lingvopoetik va uslubiy xususiyatlari (“Qo‘y” lug‘aviy-ma’naviy guruhi asosida). Filolol. fanlari. b. falsafa d-ri...(PhD) diss. aftorefer.- Buxoro, 2023.

¹⁹⁷ Abdushukurov B, Sindarov L. XI – XIV asr turkiy yozma manbalarda qo‘llanilgan zoonimlar// Oltin bitiglar.-2019.-№1.-B. 67–94.

Yana bir tilshunos olim D.A.Tosheva “Zoonim komponentli maqollarning lingvokulturologik xususiyatlari” nomli ilmiy ishda xalq maqollaridagi hayvon nomlarining semantikasini yoritgan, hamda xalq madaniyati, urf-odatlar va kundalik turmush va munosabatlariga oid tushunchalarni aniqlagan. Bundan tashqari, D.Tosheva zoonimlarning metafora, metonimiya, sinekdoxa kabi ko‘chim turlari bilan birgalikda maqollarda namoyon bo‘lishi ularning ta’sirchanligini oshirishini ta’kidlab, ko‘plab maqollar asosida isbotlab bergan. Bo‘ri, arslon, it, ot va tuya komponentli maqollar alohida guruhlariga bo‘linib, ulardan shaxs xarakterini yoritishda foydalanilgan, shaxs fe‘l-atvorini ta’sirchan ifodalashda esa qush, baliq va it zoonimlari ishlatilgan.¹⁹⁸

N.R. Mahmudova esa o‘zbek va ingliz tillaridagi ornotonimlar(qush nomlari) ustida ilmiy izlanishlar olib borib, ularning struktur-semantik va pragmatik xususiyatlarini tahlil qilgan. Taqdiqotda o‘zbek va ingliz tillaridagi bulbul/nightingale, qarg‘a/crow, qaldirg‘och/swallow, tovuq/hen, g‘oz/goose, to‘ti/parrot kabi ornotonimlarning badiiy matndagi konnotativ ma’nolari, xususan, metaforik qo‘llanish xususiyatlari ochib berilgan. N.Mahmudovaning fikriga ko‘ra, qush nomlarini quyidagi semantik guruhlariga ajraladi:

- 1) tabiiy ornotonimlar- tabiatda mavjud qush nomlari; *burgut, chumchuq, qarg‘a, kalxat*.
- 2) mifologik ornotonimlar- tabiatda mavjud bo‘lmagan, faqat afsona va ertaklarda tasnifi keltirilgan; *semurg‘, anqo, xumo*.
- 3) badiiy ornotonimlar- badiiy asarlarda uchraydigan qush nomlari; *baxt qushi, tole’ qushi*.
- 4) diniy mazmunga ega ornotonimlar- diniy kitoblarda tilga olingan qush nomlari; Qur’oni Karimning “Fil” surasida keltirilgan *abobil* qushi.
- 5) ramziy mazmunga ega ornotonimlar; *chumchuq- chaqimchilik, burgut- kuch-qudrat, kaptar- pok ruh, yangi hayot ramzi*.

Bularga qo‘shimcha qilib, taqdiqotda o‘zbek va ingliz tillaridagi ornotonim komponentli paremlar qiyoslanib, ulardagi ramziy va ma’noviy tafovutlar topilgan. Misol uchun ingliz maqollarida ota-ona farzandga o‘rnak bo‘lishi, ular yurgan yo‘ldan ketishi haqidagi majoziy ma’noda cock/rooster- xo‘roz va hen-ona tovuq ornotonimlari uchraydi:

As the cock crows the young one learns – Xo‘roz qichqirganda yonidagi bolasi ham o‘rganadi.

O‘zbek tilida esa xuddi shu ma’nodagi maqolda *qush* umumiy nomi qo‘llanilgan:

Qush uyasida ko‘rganini qiladi.¹⁹⁹

MUHOKAMA

Inson Yerdagi yashay boshlabdiki, uning hayoti artof-muhit va hayvonot olami bilan chambarchas bog‘liq bo‘lgan va ularning tirik qolib hayot kechirishlari uchun esa hayvonlar eng muhim vosita hisonlangan. Ularni tutishgan, go‘shni yeyishgan, terisidan kiyim sifatida

¹⁹⁸ Тошева Д.А. Зооним компонентли мақолларнинг лингвокультурологик хусусиятлари: Филолог. фанлари б. фалсафа доктори (PhD) дисс. авторефер. – Тошкент, 2017.

¹⁹⁹ Mahmudova N.R. O‘zbek va ingliz tillardagi ornotonimlarning struktur-semantik va pragmatik xususiyatlari. Filol. Fan. bo‘yicha falsafa d-ri...(PhD) diss. aftore.-Farg‘ona, 2024.

foydalishgan, tishlaridan turli-xil taqinchoqlar yasashgan va hokozolar. Shuningdek, ular hayvonlardagi o‘xshash va farqli jihatlarini o‘rganishgan, ov yoki hujum qilishi va nimadan oziqlanishiga qarab nom berishib turli guruhlariga bo‘lishgan. Masalan, ba’zilari o‘tayam vaxshiy qonxo‘r bo‘lib, insonlarga juda katta xavf sanalgan va ularni tutish katta mashaqqat talab qilgan, qolganlari esa biroz yumshoqroq, insonlar yoki boshqa hayvonlar go‘шти bilan oziqlanmaydigan, faqat o‘txo‘r bo‘lgan va ularni qo‘lga o‘rgatish mumkin bo‘lgan. Ularning ushbu xususiyatlari ikki guruhga: *xonaki* va *yovvoyi* hayvonlarga bo‘linishiga sabab bo‘lgan.

Mana shundan xulosalar asosida, hozirda yer yuzida hayvonlarning 1,5 million (ayrim ma’lumotlarga ko‘ra 3,0-3,5 million)ga yaqin turi mavjud va ularni bir qancha zoologlar o‘zlarining qarashlari asosida turlicha sinflarga taqsimlashgan. Hayvonot dunyosi, odatda, 2 kenja olam: bir hujayralilar va ko‘p hujayralilarga; ko‘p hujayralilar esa parazitlar va haqiqiy ko‘p hujayralilarga ajratiladi.²⁰⁰ Lekin o‘zbek tilidagi hayvonot dunyosi lingvistik yondashuv bo‘yicha quyidagi semantik maydonlarga bo‘linadi:

1. Bir xujayrali hayvonlar.
2. Hasharotlar.
3. Parazit hasharotlar.
4. Sudraluvchilar.
5. Baliqlar.
6. Amfibiyalar.
7. Qisqichbaqasimonlar.
8. Suv hayvonlari.
9. Xonaki qushlar.
10. Yovvoyi qushlar.
11. Uy hayvonlari.
12. Yirtqich hayvonlar.
13. Yovvoyi hayvonlar.
14. Zooveterinariya.
15. Afsonaviy hayvonlar.

Ravshanki, hayvonlarning lingvistik tahlili ularning biologik tahlilidan tubdan farq qiladi. Agar hayvonot dunyosiga biologik nuqtai-nazardan yondashilsa, ularning tashqi ko‘rinishi, ichki organizmlari, hayot kechirishi, oziqlanishi, ovqat hazm qilishi, qon aylanishi va shu kabilar muhim ahamiyat kasb etadi. Ammo ular lingvistik jihatdan tahlil qilinganda, tilshunoslar zominlarning umumiy xususiyatlarini yagona maydonga biriktiradi yoki farqli tomonlarini ajratib, ularga alohida nom beriladi. Boshqacha qilib aytganda, lisoniy tasnifda real hayvonning inson ongigidagi yakuniy fikri, unga bo‘lgan munosabati yotadi. Masalan, tilshunoslikda ham zoologiyada ham hayvonlar ikki katta guruhga bo‘linadi: *yovvoyi* va *xonaki* hayvonlar. Lekin zoolog olimlar ularning qanday hayot kechirishi va oziqlanishiga e’tibor qaratishgan bo‘lsa,

²⁰⁰ https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Hayvonlar_sistematikasi

lingvistik olimlar ularning ijtimoiy foydali yoki zararliligini inobatga olishgan. Yanayam aniqroq aytganda, tilshunos hech qachon chumoli yoki mushukning ichki va tashqi tuzilishi, ko‘ruv, eshituv, hidlov organlari, yashash uyalarini hisobga olmaydi, aksincha u uchun eng muhimi chumolining mehnatkashligi, mushukning esa ayyor yoki erinchoqligi va ularning ko‘chma ma’noda ishlatilinishidir.²⁰¹

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, zoonimlar har bir xalq tilining katta qatlamini tashkil qiluvchi sohalardan biri bo‘lib, ular asosan majoziy xarakterga ega va inson fe‘l-atvoridagi ijobiy xislatlarni yoki qusrlarni, jamiyatdagi insonlar o‘rtasidagi munosabatlarni, kundalik turmush tarzini ta’sirchan ifodalashga xizmat qiladi. Zoonimlar deyarli barcha dunyo tillari maqollari va iboralarida faol ishtirok etadi va ular xalqning hayvonlar dunyosiga bo‘lgan munosabatini, ularning xususiyatlarini va turmush tajribalarini o‘zida aks ettiradi. Zoonim komponentli maqol va iboralar nafaqat tilshunoslik, balki folkloristika va etnografiya nuqtai nazaridan ham qimmatli manba hisoblanadi.

O‘zbek tilshunosligida ham zoonimlar (hayvon nomlari) o‘rganilishi boshlanganiga uncha uzoq vaqt bo‘lmagan bo‘lsada, soha yaqin yillarda sezilarli darajada rivojlandi. Zoonim va zoonim komponentli matn tahliliga bag‘ishlangan o‘zbek tilshunosligidagi tadqiqotlar tarixiy, leksik-semantik, funksional uslubiy xarakterga ega bo‘lib, kishilik jamiyatida muhim o‘rin tutadigan hayvon nomlarining semantik xususiyatlarini yoritishga qaratilgan.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Abdushukurov B, Sindarov L. XI — XIV asr turkiy yozma manbalarda qo‘llanilgan zoonimlar// Oltin bitiglar.-2019.-№1.-B. 67—94.
2. Kilichev B. Onomastika. O‘quv qo‘llanma.-Buxoro, 2023.-180b
3. Mahmudova N.R. O‘zbek va ingliz tillardagi ornotonimlarning struktur-semantik va pragmatik xususiyatlari: Filol. Fan. bo‘yicha falsafa d-ri...(PhD) diss. aftore.-Farg‘ona, 2024.
4. Sharipova M. Chorva nomlari asosida shakllangan o‘zbek xalq maqollarining lingvopoetik va uslubiy xususiyatlari (“Qo‘y” lug‘aviy-ma’naviy guruhi asosida): Filol. Fan. bo‘yicha falsafa d-ri...(PhD) diss. aftore.- Buxoro, 2023.
5. Sharipova M. Tilshunoslikda zoonimlarning o‘rganilishi//Journal of science-innovative research in Uzbekistan.-2024,aprel.-Volume 2, Issue 4.-B.384-388.
6. Собиров А. Узбек тилининг лексик сатхини системалар системаси асосида тадқиқ этиш. -Тошкент, 2004-94-98 б.
7. Тошева Д.А. Зооним компонентли мақолларнинг лингвокультурологик хусусиятлари: Филол. фан. бўйича фалсафа д-ри... (PhD) дисс. автореф. — Тошкент, 2017.
8. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Hayvonlar_sistematikasi.

²⁰¹Собиров А. Узбек тилининг лексик сатхини системалар системаси асосида тадқиқ этиш. - Тошкент: Маънавият, 2004.-158б.